

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 22 november 2023

Saken

Bosättning

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för fastställt antal veckor för studier på ett universitet i Nederländerna under tiden den 4 september 2023 – den 26 januari 2024 samt för tiden den 29 januari – den 12 juli 2024. I samband med ansökan anförde hon i huvudsak följande. Hon önskar ansöka om studiemedel enligt EU-rätten. Båda hennes föräldrar bor och arbetar i Sverige och hon har andra familjemedlemmar som studerar i Sverige. Hon är själv svensk medborgare och anser att hennes hem är i Sverige. Hon är fortfarande folkbokförd i Sverige och spenderar mycket tid med sin familj där när hon får chansen. Hon vill också fortsätta studera i Sverige efter att hon har avslutat sin Bachelor i utlandet. Hon har bott i Berlin, Tyskland under åren 2018-2019. Sedan har hon bott och pluggat på ett universitet i Marburg under 2019-2020. Under 2021 bodde hon i Sverige i nästan ett år för att re-orientera sig. Hon flyttade till Wien senare under 2021 och bodde där i nästan ett år med förhoppningen att hon skulle kunna studera psykologi där. Hon kom dock inte in på programmet och började därför arbeta istället. Sedan hösten 2022 har hon studerat på ett psykologprogram i Nederländerna. Hon kommer förhoppningsvis att fortsätta plugga sin Master i Stockholm om hon får en plats där efter att hon har avslutat sin Bachelor. – NN bifogade handlingar gällande sina studier.

På begäran av CSN gav NN därefter in en kompletterande sammanställning av vilken i huvudsak framgår följande. Hon föddes i Rostock, Tyskland och flyttade till Stockholm med föräldrar och tre syskon år 2007, när hon var nio år. Hon gick på Tyska skolan i Stockholm i ett halvår och gick på språkskola i två-tre månader för att lära sig svenska. Hon började därefter i fjärde klass på en svensk skola och läste

klasserna 4-6, hela högstadiet samt gymnasiet i Sverige. Hon tog gymnasieexamen i naturvetenskap år 2017. Efter gymnasiet arbetade hon på ett café på NK i Stockholm mellan september 2017 och mars 2018. I mars 2018 flyttade hon till Berlin där hon arbetade fram till september 2019. Från september 2019 – september 2020 bodde hon sedan i Marburg i Tyskland där hon pluggade till lärare på universitetet. Hon ångrade dock sitt studieval och fortsatte därför inte att läsa vidare. Hon flyttade tillbaka till Stockholm i januari 2021 för att förbereda sig för ett antagningsprov i psykologi i Wien, Österrike. Hennes uppehåll i Sverige under 2021 varade i åtta-nio månader, antagningsprovet var i augusti och hon flyttade till Wien i september 2021. Hon kom aldrig in på universitetet men valde att stanna kvar för att försöka hitta ett arbete. På grund av Coronakrisen var det svårt men hon fick jobb från februari 2022. Hon arbetade därefter för ett svenskt utskott mellan februari och augusti 2022 för ett företag som hade expanderat. I mars 2022 gjorde hon antagningsprov för att läsa psykologi i Nederländerna och fick veta att hon hade blivit antagen i april 2022. Hon flyttade till Nederländerna i augusti 2022 och började plugga psykologiprogrammet i september 2022. Hon har pluggat samma program sedan dess och bor alltjämnt kvar i Nederländerna. Under de senaste fem-sex åren, ända sedan hon flyttade ut för att jobba/plugga, har hon uppehållit sig i Sverige mycket hos sin familj. Även om hon inte har varit bosatt i Stockholm permanent, har hon varit där ofta på besök som har varat från flera veckor till månader, speciellt under coronatider. Hennes föräldrar bor och arbetar i Sverige sedan 2007 och har båda tillsvidareanställningar på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. Alla hennes syskon har gått i skola i Sverige och de har alla svenskt medborgarskap. Hennes bröder bor och studerar i Sverige. Eftersom hon har bott och är uppväxt i Sverige ända sedan hon var nio år, är Sverige hennes hemland och hon uppehåller sig ofta och gärna där för att vara hos sin familj och vänner. Hon planerar att komma tillbaka till Sverige för att plugga sin Master i psykologi, efter sin Bachelor i Nederländerna. Hennes pappa arbetar som professor och överläkare och hennes mamma som biträdande överläkare. Förutom att vara stadigvarande bosatta i Sverige, och ha tillsvidareanställningar, äger föräldrarna också ett lantställe där familjen tillbringar stora delar av sommaren. Hon har själv varit försörjningsberoende av sina föräldrar sedan hon flyttade ut år 2018, förutom perioder i Berlin och Wien när hon arbetade heltid och fick stabil lön. Sedan hon började sina studier i Nederländerna i september 2022 har föräldrarna betalat underhåll till henne varje månad samt finansierat årliga studiebidrag och övriga studiekostnader. – NN bifogade kontoutdrag.

CSN avslog ansökan med hänvisning till att NN inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige och till att hennes tidigare bosättning utomlands heller inte kan jämföras med bosättning i Sverige. Det framgår vidare att CSN har bedömt att det inte finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet på bosättning. CSN anförde också att NN heller inte kan få studiemedel enligt EU-rätten, eftersom CSN har bedömt att hon inte är tillräckligt samhällsintegrerad i Sverige. CSN anförde slutligen att det finns fler villkor som måste vara uppfyllda för att studiemedel ska kunna beviljas men att CSN inte haft anledning att pröva övriga villkor i och med att NN fått avslag på grund av att hon inte uppfyller ett av villkoren.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Hon anser att bedömningen att hon inte skulle vara tillräckligt samhällsintegrerad i Sverige är felaktig. Hon har gått en betydande del av sin skolgång i Sverige, från att ha gått i en

skola för att lära sig svenska under det första året och sedan i en vanlig svensk skola från årskurs fyra till att hon tagit studenten på gymnasiet. Hon pratar flytande svenska och är svensk medborgare. Hon är uppvuxen och socialiserad i Sverige sedan hon flyttade till Sverige med sina föräldrar och syskon för sexton år sedan. Hennes föräldrar bor och arbetar i Sverige och hennes syskon bor och studerar i Sverige. Hon har en väldigt nära anknytning till sin familj. Hon är inte berättigad att få studiemedel från något annat land och är då beroende av sina föräldrar för att klara ekonomin under studietiden. Hon har dessutom inte frivilligt valt att studera i utlandet. Hon hade mycket hellre pluggat psykologi i Sverige men hon har inte kunnat få en plats på grund av otillräckliga gymnasiebetyg. Hon har försökt att komma in i Wien och i Nederländerna eftersom man där kan bli antagen via ett antagningsprov och hon lyckades på det sättet komma in i Nederländerna vilket hon är överlycklig över. Hennes plan är att återvända till Sverige när det blir dags för Masterstudierna. Hon är förbryllad och besviken över att hon inte anses vara tillräckligt samhällsintegrerad i det land hon ser som sitt hemland och önskar att hennes ärende ses över.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

CSN:s rättsavdelning har därefter, på begäran av nämnden, givit in ett yttrande med avseende på frågan om NNs samhällsanknytning till Sverige. Av yttrandet framgår i huvudsak följande. För att NN ska anses vara samhällsintegrerad i Sverige krävs det att hon har en tillräckligt stark samhällsanknytning till Sverige. Vid prövningen ska det göras en sammantagen bedömning av de faktorer som har betydelse avseende hennes anknytning. NN är född i Tyskland och bodde i landet fram till 2007, då hennes familj flyttade till Sverige. Hon har enligt CSN:s bedömning en viss anknytning till Sverige i och med att hon har genomgått sin skolgång här samt att hennes föräldrar fortfarande är bosatta och arbetar i landet. Hon är dessutom svensk medborgare och talar svenska. NN har emellertid efter sin skolgång flyttat från Sverige tillbaka till Tyskland 2018 för att arbeta. Hon har därefter, under de senaste fem åren, flyttat mellan Tyskland, Österrike och Nederländerna. Hon har under den tiden endast befunnit sig tillfälligtvis i Sverige. NN har visserligen fortfarande har viss anknytning till Sverige genom sin familj som bor här. Det är dock CSN:s bedömning att hennes centrum för levnadsintresse inte längre är i Sverige. Enligt CSN:s mening har inte NN en tillräckligt stark samhällsanknytning till Sverige och hon kan därför inte beviljas studiemedel för de aktuella utlandsstudierna. Sammanfattningsvis bedömer CSN att NN inte uppfyller bosättningskravet och hon har heller inte rätt till studiemedel för utlandsstudier enligt EU-rätten. CSN anser därför att överklagandet bör avslås.

NN har fått ta del av CSN:s yttrande och har givits tillfälle att lämna synpunkter på det men har inte hörts av.

Författningsbestämmelser

Svenska nationella bestämmelser

Av 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige (utlandsstudier) om den studerande under de senaste fem åren har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år.

I 12 kap. 6 § CSNFS 2001:1 anges följande. Det krav på bosättning som anges i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen gäller inte för en person som

1. uppfyllde bosättningskravet när han eller hon började sina utlandsstudier med studiemedel enligt studiestödslagen eller med utbildningsbidrag för doktorander, och
2. fortsätter att läsa med sådant stöd utan uppehåll.

I 12 kap. 6 a § CSNFS 2001:1 anges att kravet på bosättning inte gäller för en svensk medborgare som bosatt sig i utlandet på grund av sjukdom om han eller hon tidigare har varit bosatt i Sverige.

I 12 kap. 6 b § CSNFS 2001:1 anges att om det finns synnerliga skäl lämnas studiemedel även om den studerande inte uppfyller kravet på bosättning i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen.

EU-rätten

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

Överklagandenämndens bedömning

Av utredningen har framkommit att NN inte har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren. Förutsättningar för undantag från kravet på bosättning enligt 12 kap. 6 – 6 a §§ i den ovan nämnda föreskriften har inte framkommit. För att NN ska kunna beviljas studiemedel för studier i Nederländerna krävs därför att det finns synnerliga skäl. Sådana synnerliga skäl har, enligt Överklagandenämndens mening, inte framkommit. NN kan därför inte få studiemedel enligt nationella regler.

Frågan är därmed om NN, genom sitt eget EU-medborgarskap, kan härleda rätt till svenskt studiestöd från EU-rätten genom sin samhällsanknytning.

EU-domstolen anförde i sitt avgörande den 18 juli 2013, i de förenade målen C-523/11 och C-585/11, Prinz och Seeberger, att det får förekomma krav på anknytning och integration, men att det inte får vara fråga om en allt för generell begränsning som utgör hinder mot den fria rörligheten och att det istället bör ankomma på den

nationella domstolen att avgöra den verkliga graden av anknytning. – Detta innebär, som nämnden tidigare har uttalat, att det svenska bosättningsvillkoret för studiemedel inte kan tillämpas generellt vid bedömningen av om en unionsmedborgare har rätt till studiemedel. Några av de faktorer som kan vägas in, och som finns uppräknade i det nämnda avgörandet från EU-domstolen, är t.ex. om den sökande är medborgare i landet och genomfört en betydande del av sin skolgång där. Även faktorer som att fastställa centrum för levnadsintressen, familjeband, anställning, språkkunskaper eller andra sociala eller ekonomiska band kan visa sådan anknytning.

NN är svensk medborgare och har gått en betydande del av sin skolgång i Sverige. Vidare har hon starka familjeband till Sverige då hennes föräldrar och syskon finns här. Med hänsyn till vad som framkommit kan Överklagandenämnden konstatera att NN har samhällsanknytning till Sverige. Denna anknytning är, enligt Överklagandenämndens mening, dock inte tillräcklig, i huvudsak eftersom hon i vuxen ålder flyttade från Sverige år 2018 och har varit bosatt och arbetat samt studerat utomlands under större delen av åren därefter. Vid en sammantagen bedömning anser Överklagandenämnden att NNs samhällsanknytning till Sverige numera inte är tillräcklig för att hon ska kunna härleda rätt till svenskt studiestöd för de aktuella studierna i Nederländerna, med stöd av EU-rätten. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Ulrica Åsberg

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna, Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin, Jonathan Sjölander och Helena Söderberg.

Föredragande: Ulrica Åsberg

Kopia till CSN och CSN:s rättsavdelning